

Таким чином, українські представники земської статистики започаткували новий напрям статистичної науки – бюджетну статистику, вперше використали методи аналітичної геометрії при виявленні статистичних залежностей і працювали над удосконаленням системи обліку та рахівництва. Бюджетні дослідження земських статистиків стали основою сучасної бюджетної статистики при виборі об'єктів бюджетних досліджень і формуванні завдань, при розробці бланків бюджетних досліджень та методів збору інформації.

Джерела та література:

1. Степан Злупко. Персоналії і теорії української економічної думки.- Львів:Євросвіт, 2002.- 528 с.
2. Гозулов А.И. Очерки истории отечественной статистики.- М.: Статистика, 1972.-312 с.
3. Плошко Б.Г., Елисеєва И.И. История статистики: учебник.- М.: Финансы и статистика, 1990.
4. Щербина Ф.А. Крестьянские бюджеты.- Воронеж: Тип. губ. земства, 1900.- 703 с.
5. Труды подсекции статистики XI съезда русских естествоиспытателей и врачей в С.-Петербурге 20-30 декабря 1901 г.- СПб, Изд-во Вольного Экономического общества, 1902.- 642 с.
6. Журавский Д.П. Об источниках и употреблении статистических сведений.- М.: Госпланиздат, 1946.-119 с.
7. Русов А.А. Примеры описания крестьянского хозяйства // Труды статистического отделения при Черниговской губернской земской управе. –Выпуск 1.- Чернигов: Тип. губ. земства, 1877.- С.123-285.
8. С.Подолінський. Ремесла і фабрики на Україні.- Женева, 1880.-57 с.
9. Чаянов А.В. Статистическое наследие. Избранные труды. – М.: Финансы и статистика, 1991.- 432 с.
10. Кауфман А.А. К методике бюджетных исследований. -М.: Печатня С.П.Яковлева, 1914.- 41 с.
11. Арнольд В.Ф. Опыт применения элементарных начал аналитической геометрии к исследованию статистических зависимостей // Труды подсекции статистики XI съезда русских естествоиспытателей и врачей в С.-Петербурге 20-30 декабря 1901 г.- СПб, Изд-во Вольного Экономического общества, 1902.- С.1-17.
12. Чаянов А.В.Бюджеты крестьян Старобельского уезда.- Харьков: Тип. губ. комитета, 1915.- 143 с.
13. Статистический ежегодник Полтавской губернии. Предварительные итоги бюджетных исследований.- Полтава: Тип. земства, 1915.- 467 с.

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НАРОДОНАСЕЛЕННЯ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Важливий вплив на економічний та соціальний розвиток країни і регіонів має демографічний чинник, дія якого визначається особливостями динаміки та структури демографічних процесів, що розвиваються за власними законами і принципами. Стан розвитку демографічних процесів у сучасний період характеризує демографічна ситуація, яка досить динамічна. Тому вивчення, узагальнення, теоретичне обґрунтування процесів народонаселення і працевлаштування, концептуальний підхід до даного питання важливі й актуальні.

Дослідження сучасної демографічної ситуації в Україні, а також пов'язаних з нею проблем, методики демографічного аналізу і прогнозування широко висвітлені в роботах вітчизняних учених О.Білоуса, Д.Богині, І.Боднар, Б.Данилишина, М.Долішнього, Е.Лібанової, С.Пирожкова, О.Сергієнка, В.Стешенка та ін. Проте проблема відмінностей регіонального характеру не знайшла достатнього ступеня уваги та аналітичного дослідження.

Темою даної публікації є вивчення регіональних особливостей народонаселення та працевлаштування на території нашої держави.

Демографічні процеси в Україні тривалий час значно різнилися за регіонами. Зокрема, Центральний регіон стабільно характеризувався зменшенням населення, насамперед сільського, тоді як Західний – деяким його зростанням. Дев'яності роки внесли корективи в ситуацію з відтворенням населення, сприяли демографічній кризі в загальнонаціональному масштабі. Останніми роками практично єдиним джерелом відтворення населення в кожному, крім Центрального, регіоні залишились його внутрішні резерви. Найменш вичерпані ці резерви у Західному регіоні. Якщо, наприклад, населення України протягом 2000 р. зменшилось на 0,8 %, то Західного регіону – на 0,36 %, Причорноморського – на 0,89 %, Центрального (без м. Києва) – на 1,1 %, Східного – на 1,2 %. З наведених даних видно, що темпи депопуляції в більшості регіонів перевищували загальнодержавний показник, тоді як на заході України – в 2,2 разу не досягли його. Населення регіонів набуло таких значень: Центральний – 15,589 млн., Причорноморський – 12,7 млн., Східний – 10,17 млн., Західний – 9,544 млн. осіб.

Дані поточного обліку населення відображають загальні тенденції демографічного розвитку регіонів. Вони ототожнюють твердження щодо найменшої вичерпаності внутрішніх резервів відтворення населення в західних областях, а також поступового зміщення епіцентру депопуляції на індустріальний південний схід.

До компонентів демографічної ситуації, що негативно впливають на кількісні параметри відтворення людського, в т.ч. інтелектуального потенціалу, належить старіння населення, наростання дисбалансу в складі різних вікових груп. Найвище демографічне навантаження осіб пенсійного віку збереглося у Центральному регіоні, найнижче – в Закарпатській (232 особи) та інших областях Західного регіону, а також у м. Києві (250 осіб) [1].

Важливим є аналіз демографічної ситуації, диференційований за окремими регіонами, оскільки на цей комплексний показник можуть впливати різні фактори – і позитивні, і негативні. Аналіз може бути зроблений на основі міжрегіональних демографічних порівнянь при використанні “методу відхилень”. Цей метод дає змогу обчислити комплексний коефіцієнт вагомості відхилень рівнів показників демографічного розвитку, на основі якого визначають сукупний рейтинг регіону.

Формула для розрахунку комплексного коефіцієнта вагомості відхилень (К) така:

де: x_i – значення показника демографічного розвитку регіону;

x_{\min} та x_{\max} - відповідно мінімальне і максимальне значення показника демографічного розвитку регіону.

Обчислення комплексного коефіцієнта вагомості відхилень ґрунтується на такій системі відхилень: із зменшенням розміру відхилень показника демографічного розвитку в окремих регіонах від максимального його рівня (при позитивному значенні зростання показника), мінімального рівня (при негативному значенні зростання показника) в сукупності регіонів комплексний коефіцієнт вагомості відхилень зменшується. Чим нижчий коефіцієнт, тим вищий рівень демографічного розвитку регіону, а це свідчить про його високий рейтинг.

Для проведення рейтингового аналізу демографічної ситуації регіонів України доцільно відібрати такі показники:

1. Позитивного значення: коефіцієнт народжуваності; кількість прибулих; рівень зайнятості; середньомісячна заробітна плата; сума вкладів.
2. Негативного значення: коефіцієнт смертності; коефіцієнт дитячої

смертності; коефіцієнт пенсійного навантаження; щільність населення; кількість вибулих; рівень безробіття.

За першими показниками, коли зростання абсолютних значень має позитивне значення, відхилення абсолютних рівнів становитиме $x_{\max} - x_i$, а для показників негативного значення, які залишилися, відхилення від мінімального рівня:

$$x_i - x_{\min}.$$

Коефіцієнти вагомості відхилень за окремими показниками формують комплексний коефіцієнт вагомості відхилень, за розміром якого встановлюють місце окремого регіону у їх сукупності (табл. 1).

За даними таблиці 1, перше місце за включеними до розрахунку комплексного коефіцієнту показниками демографічної ситуації посідає Закарпатська область, друге - Волинська, третє - Київська і т. д., а на останньому місці - Сумська область.

Згідно з проведеним рейтинговим аналізом, регіони можна поділити на три групи.

Таблиця 1

Рейтингова оцінка соціально-демографічної ситуації в регіонах України

Області	Показники	Комплексний коефіцієнт вагомості відхилень	Місце
Закарпатська		4,247	1
Волинська		4,424	2
Київська		4,738	3
Івано-Франківська		4,979	4
Полтавська		5,099	5
Вінницька		5,155	6
Рівненська		5,247	7
Дніпропетровська		5,253	8
Львівська		5,472	9
Одеська		5,536	10
Харківська		5,630	11
Запорізька		5,762	12
Херсонська		5,798	13
Миколаївська		5,874	14
Житомирська		5,908	15
Донецька		6,188	16
Черкаська		6,302	17
Чернівецька		6,410	18
Тернопільська		6,510	19
Хмельницька		6,624	20
Чернігівська		8,857	21
Луганська		6,926	22
Кіровоградська		6,933	23
Сумська		7,192	24

1 група – регіони з високим рівнем демографічної ситуації: Закарпатська, Волинська, Київська, Івано-Франківська, Полтавська, Вінницька, Рівненська області.

2 група – регіони із середнім рівнем демографічної ситуації: Дніпропетровська, Львівська, Одеська, Харківська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Житомирська, Донецька області.

3 група – регіони з низьким рівнем демографічної ситуації: Черкаська, Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Чернігівська, Луганська, Кіровоградська та Сумська області.

У західних регіонах (1 група), завдяки великому відсотку сільського населення, збереженим історичним і культурним традиціям, релігійним догматам, зберігається порівняно високий коефіцієнт народжуваності. Сприятлива

екологічна ситуація, зумовлена незначною щільністю промислових підприємств, знижує коефіцієнт смертності та дитячої смертності удвічі порівняно з областями 2-ої групи.

До неї увійшли області з відносно сприятливою соціальною структурою, розвинутою промисловою інфраструктурою, високим рівнем заробітної плати (у 2,5 разу більше, ніж у 3-ої групи і в 1,5 разу більше, ніж у 1-ої групи), низьким рівнем безробіття. Крім цього, у регіонах спостерігається тенденція старіння населення, що в майбутньому може сприяти дефіциту трудових ресурсів. Відтворення населення цих областей не забезпечує навіть простого заміщення поколінь. Особливу тривогу викликає екологічне становище. Так, обсяг викиду шкідливих речовин в атмосферу у розрахунку на 1 кв. км у 7 разів більший, ніж по території України в цілому.

Щодо регіонів 3-ої групи, вони характеризуються низьким рівнем за більшістю показників, які розглядалися [2].

Розглянемо народжуваність у регіональному розрізі.

Регіони України за цим показником розподіляються на три групи: східні – коефіцієнт менше однієї дитини: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська та Харківська області; західні – коефіцієнт 1,3 – 1,6: Волинська, Івано-Франківська, Житомирська, Закарпатська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька та Чернівецька області та інші регіони – коефіцієнт 1,0 – 1,3 (рис. 1).

Довготривала народжуваність на рівні, який не забезпечує навіть простого відтворення поколінь, призводить до скорочення питомої ваги дітей у складі населення і відповідного зростання частки осіб старшого віку. “Найстарішим” (частка осіб віком 60 років і старше в загальній кількості населення перевищує 24,0 %) є населення Вінницької, Полтавської, Сумської, Черкаської та Чернігівської областей, а “наймолодшим” (частка старших осіб становить 15,5-19,3 %) – населення Закарпатської, Рівненської областей

Рис.1 Народжуваність в Україні у 2006 р.

та м. Києва. Проте, якщо демографічна молодість регіонів зумовлена відносно високою народжуваністю, то в Києві її основним чинником є постійний міграційний приплив молоді.

Погіршуються показники смертності населення України. Існує значна диференціація між рівнем смертності за регіонами. Найвищі коефіцієнти смертності в Чернігівській, Кіровоградській і Сумській, найнижчі – в Івано-Франківській, Львівській, Чернівецькій та Рівненській областях.

Відбувається значна статева деформація структури населення. Жіноча домінанта найчіткіше виражена в Чернігівській області, де на 1000 чоловіків припадає 1198 жінок. У сусідніх Сумській та Полтавській областях співвідношення становить відповідно 1185 та 1181. У центральному регіоні також наявні значні статеві диспропорції на користь жінок: у Черкаській та Вінницькій областях на кожну 1000 чоловіків припадає відповідно 1192 та 1184 жінки. Єдиною областю України, де демографічній рівновазі переважання жінок загрожує в незначній мірі, є Закарпатська область, в якій на кожну 1000 чоловіків припадає 1072 жінки. Статева диспропорція наявна в основному через більшу тривалість життя у жінок порівняно з чоловіками. В зазначених областях переважають жінки старших вікових груп, що свідчить про демографічне неблагополуччя.

У країні спостерігається тенденція наростання бездітності та одинокості: дві третини сімей мають одну дитину. Найбільша частка сімей з однією дитиною в Миколаївській, Дніпропетровській, Харківській областях, а також у містах Києві та Севастополі.

Сім'ї з трьома і більше дітьми проживають, як правило, на заході та на півночі країни – Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області [3].

У питаннях зайнятості населення особливо гостро стоїть проблема пошуку роботи сільськими жителями працездатного і старшого за працездатний віку.

Неблагополучний стан із працевлаштуванням сільського населення у Волинській, Івано-Франківській, Рівненській, Херсонській і Чернівецькій областях та АР Крим. Сприятливіше становище у Донецькій, Київській, Полтавській, Харківській, Хмельницькій і Чернігівській областях. Низький рівень зайнятості сільського населення не може не турбувати органи державної влади різних рівнів.

На виконання указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів у цьому напрямку, зокрема, щодо створення щорічно 1 млн. робочих місць протягом 2006-2009 рр., проводиться відповідна робота. За відсутності можливостей створення робочих місць в “організованих” формах у значних обсягах у нагоді стають інші роботи, навіть ті, які раніше вважалися підсобними. При цьому ігнорується малопродуктивний характер подібної зайнятості.

За узагальненими даними обстеження сільських населених пунктів, у даний час понад 40% їх жителів, які працюють на підприємствах і в організаціях, або майже чверть усього зайнятого, включаючи особисте селянське господарство, сільського населення працює за межами свого села. У Донецькій, Івано-Франківській, Київській, Львівській, Харківській областях частка працюючих за межами села досягає 30-40%. Набагато менше виїжджає на роботу населення Кіровоградської, Миколаївської, Херсонської областей – близько 10%. При цьому необхідно враховувати, що частка офіційно зареєстрованих трудових мігрантів періодично поповнюється тимчасово вільними особами, які зайняті в особистих селянських господарствах сезонно.

У кожній області є райони, прилеглі до обласного центру та інших великих міст, у яких можна знайти роботу, і віддаленіші – зі сприятливими умовами для товарного виробництва сільськогосподарської продукції (овочевої, баштанної, плодово-ягідної), розвитку рекреаційно-туристичних видів діяльності тощо і без таких умов, з добре та недостатньо розвинутим підприємницьким сектором у сільському господарстві і т.д. Зазначені чинники зумовлюють співвідношення між зайнятими на підприємствах і в організаціях

та в особистих селянських господарствах, за місцем проживання і поза ним.

Групування адміністративних районів України за часткою сільських жителів, зайнятих на підприємствах і в організаціях національного господарства, показало, що у 38 районах (7,8 % від загальної кількості) вона не перевищувала 30 %, у 209 (42,7 %) перебувала у межах 30,1-45,0 %, ще у 204 (41,7 %) – становила 45,1-60,0 % і у 39 (7,8 %) – 60 % і більше.

Якщо райони з часткою зайнятих на підприємствах і в організаціях у межах 30,1-45,0 % та 45,1-60,0 % є в кожному регіоні, то першу групу, неблагополучну щодо “організованої” зайнятості, та четверту, сприятливішу, формують працівники тільки деяких регіонів. Більшість першої групи становлять 20 районів західних та 4 райони Херсонської областей, а основну частину четвертої – 10 районів Київської, 5 – Одеської, по 4 – Хмельницької і Чернігівської областей.

Зайнятість сільського населення на підприємствах і в організаціях сільського, лісового і рибного господарства за місцем проживання залежить від таких чинників: наявності відповідних виробничих формувань чи їх підрозділів у селах; структури виробництва, зокрема вирощування трудоємних культур, ведення тваринництва тощо; розвиненості позааграрних видів економічної діяльності.

Частка осіб, які працюють у сільському, лісовому і рибному господарстві в загальній чисельності сільського населення, зайнятого на підприємствах і в організаціях за місцем проживання, становить по регіонах від 20,7% у Закарпатській до 64,1% у Кіровоградській областях. Проте у більшості регіонів – 17-и із 25-и – вона коливається в межах 49-60 %. Поза цими межами перебувають, з одного боку, крім Закарпатської, Івано-Франківська (24,1%), Львівська (33,1%) та Чернівецька (36,1%), а з іншого – поряд з Кіровоградською Одеська (62,3%), Миколаївська (60,9%) та Полтавська (60,7%) області. При цьому підприємницькі структури аграрного і сільськогосподарського спрямування продовжують відігравати вирішальну чи досить вагомую роль у сфері працевлаштування сільського населення у більшості регіонів України.

Значну частку складають особи, які працюють за межами формального сектора сільської економіки. В середньому по Україні така зайнятість становила на початок 2005 р. 64,7 % (у 2,3 разу більше, ніж на початок 1991 р.), і формують її масштабна зайнятість в особистих селянських господарствах та поза межами села. Наслідки цієї зайнятості для сільської місцевості невтішні – майже 2/3 працюючого сільського населення не бере участі у формуванні місцевих бюджетів за місцем проживання. При цьому найвища частка зайнятих в неформальному секторі у дотаційних областях – Львівській (83,5%), Івано-Франківській (82,9%), Чернівецькій (73,6%), Волинській (73,0%), Закарпатській (70,8%) та Рівненській (70,5%).

Сприятливіша ситуація із зайнятстю спостерігається в північно-східній частині України. За високої депопуляції, скорочення чисельності сільського населення працездатні особи мають кращі можливості для працевлаштування на підприємствах та в організаціях, які функціонують [4].

Значний вплив на демографічну ситуацію, який продовжує відбиватись на теперішньому і наступних поколіннях, мала Чорнобильська катастрофа. Кількість громадян, що отримали статус постраждалих внаслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС за регіонами, надано в таблиці 2 [5].

Таблиця 2

**Кількість громадян, які мають статус постраждалих унаслідок
катастрофи на Чорнобильській АЕС за регіонами
(на 1 січня 2007 р.)**

Території	Всього постраждалих	У тому числі				Кількість сімей, які отримують пільги внаслідок втрати годувальника, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою
		ліквідатори наслідків аварії на ЧАЕС	потерпілі від Чорнобильської катастрофи	діти, віднесені до потерпілих від Чорнобильської катастрофи	особи, не віднесені до категорій, але мають право на пільги	
Показники						
Україна	2526216	297850	1636319	589455	2592	20894
Автономна Республіка Крим	8962	3865	2593	2436	68	153
області						
Вінницька	110874	5947	81116	23792	19	374
Волинська	155368	2817	105433	47112	6	1170
Дніпропетровська	28807	17809	3911	7056	31	811
Донецька	27126	18147	2736	6233	10	967
Житомирська	365801	11784	271080	81808	1129	2186
Закарпатська	5515	2785	796	1934	–	116
Запорізька	10328	5180	2500	2648	–	135
Івано-Франківська	13224	3273	6112	3839	–	141
Київська	801684	53981	592031	155627	45	5198
Кіровоградська	15496	8788	2384	4285	39	272
Луганська	16863	11405	1218	4234	6	330
Львівська	11644	5372	2270	3888	114	162
Миколаївська	8727	3307	2851	2565	4	65
Одеська	10600	5351	2360	2863	26	176
Полтавська	28180	13016	6901	8249	14	511
Рівненська	406221	5287	278717	122193	24	1908
Сумська	19261	9081	5085	5071	24	240
Тернопільська	52761	3060	38355	11344	2	233
Харківська	26544	14305	5630	6608	1	671
Херсонська	8693	2947	3211	2531	4	74
Хмельницька	13259	5484	4176	3551	48	208
Черкаська	146858	10904	103142	32805	7	1022
Чернівецька	24829	2872	15975	5907	75	96
Чернігівська	108326	12186	72337	23401	402	826
міста						
Київ	98102	57848	22719	17041	494	2840
Севастополь	2163	1049	680	434	–	9

Загальна кількість постраждалого населення перевищила 2,5 млн. чол., у тому числі: близько 300,0 тис. чол. – ліквідатори наслідків аварії на ЧАЕС; 1636 тис. чол. – потерпілі від Чорнобильської катастрофи; 589,0 тис. чол. – діти, віднесені до потерпілих від Чорнобильської катастрофи.

У регіональному розрізі найбільше постраждалих серед населення Київської (802,0 тис. чол.), Рівненської (406,0 тис. чол.), Житомирської (366,0 тис. чол.), Волинської (155,0 тис. чол.), Черкаської (147,0 тис. чол.), Вінницької (111,0 тис. чол.) та Чернігівської (108,0 тис. чол.) областей.

Регіональні відмінності, які стосуються різних аспектів демографічної ситуації, мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер, створюють чи посилюють проблеми на шляху здійснення єдиної державної ефективної демографічної політики. Тому завдання подальших теоретичних розробок, державної та регіональної політики в цьому напрямку – вирівнювання демографічної ситуації на окремих територіях, приведення тенденцій демографічного розвитку у відповідність із загальносвітовими стратегічними напрацюваннями.

Джерела та література:

1. Вовканич С.Й., Копистянська Х.Р., Цапок С.О. Розбудова інноваційного суспільства в контексті демографічного розвитку України // Актуальні проблеми економіки. – 2004.– №8(38). – С.115-129.
2. Анікієва А., Бичков С. Рейтингова оцінка соціально-демографічної ситуації регіонів України // Персонал. – 2005.– №2.– С.72-75.

3. Мельник С., Гаврюшенко Г., Шубенок С. Демографічна ситуація в Україні: стан, головні проблеми та способи їх вирішення // Україна: аспекти праці. – 2006. – №4. – С.22-26.

4. Прокопа І., Попова О., Бетлій М. Зайнятість сільського населення в Україні: територіальна диференціація // Економіка і прогнозування. – 2007. – №3. – С.56-74.

5. Державний комітет статистики України. Статистичний щорічник України за 2006 рік / За ред. О.Г.Осаулєнка.– К.: Консультант, 2007.– 552 с.

●

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ШЛЯХІВ ПОКРАЩЕННЯ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

У статті концептуалізовано підходи до реалізації податкового контролю у сфері грального бізнесу України з виокремленням сучасних проблем у Чернігівському регіоні та розробкою механізму вдосконалення податкового контролю над адміністрованими податками.

Постановка проблеми. Розвиток грального бізнесу в Україні відбувається стихійно та майже неконтрольовано, основна маса операторів гральних послуг проводить власну діяльність поза законом, а значний обсяг доходів у даній сфері «заважає» прийняттю дієвих нормативних актів. Існує декілька проєктів нормативних актів, проте у них відсутні комплексні етапи та конкретні визначення, які можуть допомогти найближчим часом стабілізувати ситуацію на ринку та допомогти йому розвиватися в цивілізованому напрямку.

Дослідженню проблем податкового контролю за різними напрямками функціонування присвячені наукові праці відомих у цій сфері науковців П.В. Мельника, В.М. Федосова, О.Д. Василика та ін.

Мета дослідження. Метою написання статті є концептуалізація та розробка конкретних заходів щодо вирішення проблем підвищення ефективності оподаткування та адміністрування податків з грального бізнесу через легалізацію доходів останнього.

Основні результати дослідження. Темпам розвитку грального бізнесу в Україні може позаздрити будь-яка сфера економіки, за рентабельністю та шкодою для суспільства він близький до торгівлі зброєю або наркотиками. «Близько 500 тис. чоловік у всьому світі закінчують життя самогубством на ґрунті ігроманії. Гральна залежність належить до психологічного типу залежностей, і для її лікування в США і Франції вже існують три клініки з лікування хворих на це психічне захворювання, проте часом воно лікується складніше, ніж алкоголізм або наркоманія». Для українських реалій лікування ігроманії ускладнене:

- неусвідомленням «ігроманами» власної хвороби;
- слов'янською ментальністю, яка не допускає втручання у психіку;
- низьким рівнем кваліфікації психологів.

У засобах масової інформації неодноразово наголошувалося на безсистемному та неконтрольованому розвитку грального бізнесу в Україні загалом та місті Чернігові зокрема. Це призвело як до приходу великих іноземних компаній, що продовжили розвивати мережі гральних закладів на неосвоєній раніше території, так і до активізації зусиль представників малого і середнього бізнесу, які почали хаотично відкривати власні гральні зали.

Стихійне встановлення гральних автоматів спрямоване проти простих, небагатих людей, оскільки заможна людина поїде в гральний клуб або казино. На відміну від загальносвітової тенденції, де близько 75% цього ринку займають казино зі столами рулетки і стандартним набором ігор у карти (покер, блек-джек), в Україні питома вага гральних автоматів становить 90% усієї індустрії розваг. Відповідно на казино припадає приблизно 8% ринку, а на інші ігри (більярд, боулінг, тоталізатор) – лише 2%. Причинами стихійного розвитку гральних автоматів є встановлення низьких відсотків виграшу, а отже, і значної рентабельності порівняно